

Miért mindjárt másnap?

Miért kellett Orbán Viktornek a várbeli nagygyűlést pár órán belülre összehívnia? Nos, sok évszázados megfigyelés: ha a lóról leesett huszárt azonnal nyeregbe nem ültetik, *döglött gipszként* köt meg benne a fájó és megalázó földre huppanás élménye. Ám amíg az *átélt érzet* akut stádiumában van, élő-dolgozó cementként alakítható. Akár jövőbeli lovas bravúrok irányába is. A repülőgép lezuhanása után életben maradt személyzettel kapcsolatban ugyanezt figyelték meg. Ha nem ültetik őket azonnal újra repülőre, megkövül bennük a debilizáló pánik, és életükben sohasem repülnek többet. A londoni *Tavistock klinika* innen híres. A róla elnevezett gyógyító és fejlesztő tréningmódszer katonás keménysége onnan datálódik, hogy itt rehabilitálták a Messerschmidt-Spitfire légi harcokban Britannia felett lelőtt angol pilótákat. S míg a lelőtt német gépek katapultált pilótái fogságba estek, a hazaiakat gyors lelki feltöltéssel újabb bevetésekre lehetett felküldeni. Ez pedig ellensúlyozni tudta a repülőgépgyártó kapacitásában korábbról kivívott német fölényt: míg az ő harci pilótáik egyre fogytak, az angol légi harcosoknál a személyes kudarcélmény tömegesen elszánt újrakezdéssé alakulhatott. És ez el tudta dönteni a *Battle of Britain* – egyes elemzők szerint a második világháború - sorsát is. De a háború másik sorsdöntő csatája, a sztálingrádi katlan is egy *ellentétes irányú* ütemmel előbből kezdődött. Onnan tudniillik, amikor a német gépesített erők vereséget mértek az oroszokra, és zavartalanul törtek előre a Don-Donyeck folyosón. Mikor azonban a védelem megsűrűsödött, az arcvonal szűkülése megkönnyítette a helyi tartalékok átdobását a védelmi ív fenyegetett pontjaira. A támadó nem tudta megzavarni a védekező vezérkart az erők összevonásában, és így minden újabb lépésért egyre nagyobb árat kellett fizetnie. Az első ütemben győztes német haderő tragédiáját betetőzte az „egy nép – egy vezér” ideológia rugalmatlan stratégiája, ami megkönnyítette a második ütemben magára találó védekezés dolgát: a *visszacsapó rugóhatás* révén morálisan és stratégiaileg megrendíteni az agresszort. De hagyjuk a katonai képzetársításokat, mert még félremagyarázzák: pszichológiai-játékelméleti modellből a militarista szellem rágalzába csúsztatják át. Elég az életben maradt légikisasszonyokra és a bármiféle PTSD (*post traumatic stress disorder*) állapotában lévő személyekre és csoportokra gondolnunk. Mindezeknél a traumából keletkezett hatalmas érzéstömeg kontroll alá vételéről és célirányba segítségéről van szó. Egyes pszichológiai iskolák mindenfajta pszichoterápiás ráhatásban az ilyen érzelmi átalakítás modelljét látják. Itt a biztonságérzet visszaszerzése az első lépés, amit politikai dimenzióban az ugyanazt akarók összefogásának felemelő élményéből meríthetünk, majd a csapás, kudarc tényezőinek józan megértése („kortikális birtokbavétele”). Mindkettő műveleti megszerzésének remélhetőleg emlékezetes példája marad a szomorú vasárnap utáni hétfőn megélt lélekindulás.

Varga Károly